

บทความวิจัย

การสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้งในสังคมอุตสาหกรรมกับชุมชน ด้วยการใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติจริง

บุญพัฒน์ อัครศิริสุข¹

Received 23 January 2022

Revises 27 February 2022

Accepted 30 December 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างวิธีการสื่อสารการลดความขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรม โรงโม่หินกับชุมชน ด้วยการสื่อสารที่เกิดจากการปฏิบัติจริงตามหลักธรรมาภิบาลของโรงโม่หินออกมาสู่ชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมายแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน รวมจำนวน 14 คน ผลการวิจัยพบว่า มีวิธีการปฏิบัติการสื่อสารด้านธรรมาภิบาล คือ 1) หลักนิติธรรม ควรปฏิบัติตามขั้นตอนกฎหมายด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม (EIA) โดยสื่อสารทำความเข้าใจกับชุมชน 2) หลักคุณธรรม ผู้ประกอบกิจการโรงโม่หินทำการสื่อสารให้พนักงานยึดมั่นในจิตสำนึก มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ 3) หลักความโปร่งใส ควรให้ผู้ประกอบการควรสื่อสารโดยการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการภาคประชาชน เพื่อนำข้อมูลที่ถูกต้องช่วยสื่อสารต่อไป 4) หลักการมีส่วนร่วม ผู้ประกอบการโรงโม่หินเปิดเวทีให้สาธารณชนรับฟังความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ให้โอกาสชุมชนได้สื่อสารกับผู้ประกอบการ 5) หลักสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ควรกำหนดแนวทางปฏิบัติในการรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อให้เกิดการเยียวยาได้ทันทั่วทั้ง 6) หลักความคุ้มค่า ควรนำหลัก 3R คือ Reduce Reuse และ Recycle และสื่อสารให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบ

คำสำคัญ: การสื่อสาร/ ลดความขัดแย้ง/ สังคมอุตสาหกรรมกับชุมชน/ หลักธรรมาภิบาล

¹ วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Email : poonyapata7@gmail.com

Communication to Reduce Conflicts in Industrial Society with Communities by Applying Good Governance in Practice

Poonyapat Asawasirisuk²

Abstract

The objective of this research was to create a communication method to reduce conflicts between the stone mill's industrial plants and the community in the communication resulting from the practical implementation of the stone mill's good governance to the community. The study was qualitative research using focus groups. The target group was divided into 2 groups of 7 people each, for a total of 14 people. It was found that there were good governance communication practices consisting of 1) Rules of law, the stone mill should follow the procedures of Environmental Impact Assessment (EIA) by communicating with the community; 2) Moral principles: stone mill entrepreneurs should instill in their employees the importance of conscience, discipline, and honesty; 3) Principles of transparency: Entrepreneurs should disclose information about the process and give people the opportunity to join as members of the people's sector in order to help bring accurate information to communicate further to the community; 4) Participation principles: Stone mill entrepreneurs should provide a platform for the public to voice their opinions on various issues, as well as an opportunity for the community

² Graduate School of Commerce, Burapha University

Email : poonyapata7@gmail.com

to communicate with entrepreneurs; 5) Social Responsibility Principles: The mill entrepreneurs should establish social responsibility guidelines in order to provide prompt remedies; 6) Value for money: the 3 R principles, namely Reduce, Reuse, and Recycle, should be adopted and communicated to people in the community.

Keywords: Communication/ Conflict reduction/ Industrial society and community/ Good governance

บทนำ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วกันว่าอุตสาหกรรมในยุคที่ 4 นำมาซึ่งความเจริญทางด้านเศรษฐกิจแก่ประชาชน ชุมชนในประเทศนั้น ๆ แต่ผลที่เกิดขึ้นตามมา คือ การประท้วงของชุมชนแวดล้อมอุตสาหกรรมนั้นเป็นระยะ ๆ ด้วยเหตุผลหลายประการ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน (Saleephon, 2012) ต่อมาในต่างประเทศได้ดำเนินการกำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรมในรูปแบบประเภทต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อที่จะลดสภาพการขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชน เช่น ISO 14000 เน้นโรงงานอุตสาหกรรมต้องดำเนินการอนุรักษ์และจัดการสภาพแวดล้อมให้อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่เป็นโทษสำหรับประชาชน ISO 26000 หรือ CSR เน้นให้โรงงานอุตสาหกรรมทำการสื่อสารกับชุมชนด้วยการทำคุณประโยชน์ให้แก่ชุมชนที่อยู่รอบโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อสร้างความเข้าใจกันดีต่อกัน (Tesapurana & Charoenporn, 2021)

สำหรับประเทศไทย เข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมในยุคที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2560 ในช่วงแรก ๆ มีความขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมกับชุมชนมาก ต่อมา ราชการและเอกชนได้ร่วมกัน รณรงค์ให้นำมาตรฐานต่าง ๆ เช่น ของต่างประเทศมาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อหวังจะลดมลภาวะที่เป็นพิษที่มีต่อชุมชนและสื่อสารออกไป ให้ชุมชนเข้าใจในสิ่งที่เกิด โรงงานอุตสาหกรรมปฏิบัติ เช่น ISO 14000 ISO 26000 เช่น ต่างประเทศ (Ministry of Industry, 2016) แต่ก็พบความขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมกับชุมชนเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ด้วยความที่ชุมชนไม่ไว้วางใจโรงงานอุตสาหกรรม ด้วยมีเหตุผลเป็นที่ประจักษ์ว่าชุมชนยังได้รับผลจากมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ แม้โรงงานอุตสาหกรรมจะสื่อสารสร้างภาพลักษณ์ต่าง ๆ ออกมา ด้วยช่องทางสื่อสารต่าง ๆ (Singsri, 2017)

ซึ่งเมื่อโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชน สื่อสารกันไม่เข้าใจกับเกิดความขัดแย้ง จะมีผลทำให้เกิดความเสียหายในเชิงเศรษฐกิจ และลดความน่าเชื่อถือของประเทศที่มีต่อภาคอุตสาหกรรมไทยด้วยภาพและข่าวที่สื่อสารออกมาสู่สังคม Chompunth (2012) จึงเป็นที่ประจักษ์ว่า การสื่อสารด้วยช่องทางต่าง ๆ แม้จะมีวิธีและเครื่องมือใด ๆ มาช่วยในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อชุมชน แต่หากชุมชน พบว่า สภาพความเป็นจริงไม่ใช่ เช่นการที่สื่อสารออกมา สุดท้ายย่อมเกิดความขัดแย้งขึ้นมา (Nissaisuk, 2013)

ต่อมา มีการรณรงค์ให้โรงงานอุตสาหกรรมและหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน ดำเนินกิจการด้วยหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมสร้างร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการลงมือปฏิบัติและสื่อสารการกระทำนั้นออกมาให้คนในชุมชนได้สัมผัสได้รับทราบจะเป็นอีกช่องทางหนึ่ง ที่จะลดความขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนได้เป็นอย่างดี (Pichitthanarat, 2561)

การวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นวิจัยเพื่อหาแนวทางการสื่อสารสร้างความเข้าใจระหว่างโรงงานอุตสาหกรรม โรงโม่หินกับชุมชน ด้วยการใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อเป็นกรณีศึกษาในการขยายผลต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างวิธีการสื่อสารการลดความขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรม โรงโม่หินกับชุมชน ด้วยการใช้สื่อสารที่เกิดจากการปฏิบัติจริงตามหลักธรรมาภิบาลของโรงโม่หินออกมาสู่ชุมชน

ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นแนวทางกำหนดนโยบายและการลงมือปฏิบัติ สร้างความเข้าใจระหว่างโรงโม่หินกับชุมชน ที่สามารถรับรู้ได้จริงตามภาพและข่าวที่โรงงานอุตสาหกรรมโรงโม่หินสื่อสารออกมา

วรรณกรรม

กระบวนการสื่อสาร

Berlo (1960) กล่าวถึง กระบวนการสื่อสาร ว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ 1) แหล่งสารหรือผู้ส่งสาร (Source) เนื้อหาข่าวสาร (Message) สื่อ (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในรูปแบบของ SMCR Model ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของการสื่อสารทั่วไป

สาเหตุที่เกิดความขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมโม่หินกับชุมชน

แม้ว่าอุตสาหกรรมโม่หินจะสร้างประโยชน์ต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า อุตสาหกรรมโม่หินนั้น ส่งผลกระทบในทางลบต่อคุณภาพชีวิตด้วยเช่นกัน กรณีที่มีชุมชนตั้งอยู่ใกล้โรงอุตสาหกรรมโม่หิน ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นมลภาวะต่าง ๆ ทั้งจากฝุ่นละออง เสียงรบกวนจากการคู้ยหิน เจาะหิน เสียงการทำงานของเครื่องจักร นอกจากจะรบกวนวิถีชีวิตของผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแล้ว แรงสั่นสะเทือนอาจส่งผลให้บ้านเรือนที่ตั้งอยู่ใกล้ เกิดแตกร้าว หรือเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน (Onrak, 2011)

การสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้ง

Katherine (2007) กล่าวถึง รูปแบบในการจัดการความขัดแย้งในอเมริกาเหนือที่ถูกพูดถึงกันว่ามี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) การแข่งขัน การบังคับ และ

การผลักดัน (Competing, forcing and compelling) 2) การโอนอ่อนผ่อนตามหรือการทำให้ราบรื่น (Accommodating or smoothing) 3) การประนีประนอม (Compromising) 4) การหลีกเลี่ยงหรือการถอนตัว (Avoiding or withdrawing) และ 5) การร่วมมือกันหรือการแก้ปัญหา (Collaborating, integrating or problem solving) จากที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีวิธีการจัดการกับความขัดแย้งแบบอื่น อย่างการสื่อสารโน้มน้าว (Persuasion) ซึ่งเป็นวิธีการที่พยายามจะเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้อื่นตลอดจนวิธีคิด ความรู้สึก และความเห็น

การสื่อสารด้วยหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล (Good governance) คือ การปกครอง การบริหาร การจัดการการควบคุมดูแล กิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้ มีความหมายอย่างกว้าง กล่าวคือ หากมีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวง ฟังมีและฟังประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใสตรวจสอบได้ เป็นต้น ธรรมาภิบาล เป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุเพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ (Jittasevi, 2014) โดยที่สถาบันพระปกเกล้าได้อธิบายไว้ว่า หลักธรรมาภิบาลได้นำมาใช้ในประเทศเมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา มี 6 ประการ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักสำนึกรับผิดชอบต่อ และ 6) หลักความคุ้มค่า (King Prajadhipok's Institute, 2019)

ดังนั้น เมื่อผู้ประกอบการได้ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลและดำเนินการสื่อสารให้แก่ชุมชนได้รับรู้ และมีส่วนร่วมในบางประการจะทำให้สามารถลดความขัดแย้งได้ ตามหลักการแนวคิดที่กล่าวมา

หลักปรัชญาที่เป็นหลักคิดสำคัญของธรรมาภิบาลเกิดจากแนวคิดมนุษยนิยม แนวคิดประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม การให้ความสำคัญกับประชาชน การมุ่งการบริหารจัดการที่ดี (Denhardt & Denhardt, 2003) จึงอาจสรุปได้ดังนี้ 1) การมุ่งให้บริการแก่ประชาชน ระบบราชการไม่ใช่ระบบการกำกับดูแล แต่เป็นระบบที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนด้วย 2) ความต้องการสาธารณะ เป็นความสนใจร่วมและความรับผิดชอบร่วมกันของทุกฝ่าย 3) การให้คุณค่าแก่ประชาชนในฐานะพลเมือง ข้าราชการเป็นผู้ช่วยเหลือสังคม ไม่ใช่ นักธุรกิจในระบบทุนนิยม 4) นโยบายและการปฏิบัติการต่าง ๆ ต้องสนองความต้องการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 5) เน้นการสร้างค่านิยมใหม่ ร่วมกันด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบาย และ 6) ประชาชนทุกคนต้องได้รับการเสริมศักยภาพ ระบบราชการจะต้องสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนและสร้างเป็นการเป็นผู้นำร่วมกับประชาชนบนพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Khunthongpetch (2019) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการของผู้ประกอบการเหมืองหินอุตสาหกรรมต่อการแก้ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชน กรณีศึกษาเปรียบเทียบ เหมืองหินเขาคูหา อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา และเหมืองหินเขารุ่น อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า มีวิธีการจัดการความขัดแย้งดังนี้ 1) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ 2) การดูแลชุมชนของผู้ประกอบการ และ 3) การร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการ

จัดการความขัดแย้ง มีดังนี้ 1) อำนาจที่มาจากความสัมพันธ์ 2) อำนาจจากการยอมรับนับถือ 3) สภาพภูมิประเทศ 4) ระยะห่างของบ้านเรือนจากเขตเมือง 5) ความเอาใจใส่ของผู้ประกอบการเหมืองหิน 6) การสร้างความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ 7) ความไว้วางใจ 8) ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น เป็นปัจจัยด้านบวกที่หนุนเสริมให้การจัดการความขัดแย้งในพื้นที่เหมืองหินประสบความสำเร็จ

Diloktanasatid (2013) ได้ศึกษาเรื่อง ความขัดแย้งจากการประกอบการเหมืองแร่ กรณีศึกษาแหล่งหินเขาสางง่าม จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งจากการประกอบเหมืองแร่เกิดจาก การเป็นข้าวของพระภิกษุในวัดถ้ำยอดทองสวมใส่หมวกกันน็อก ขณะทำวัตรภายในศาลาการเปรียญตามสื่อต่าง ๆ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการระเบิดหิน นอกจากนี้ ยังมีความขัดแย้งระหว่างเหมืองแร่กับชาวบ้านจากผลกระทบเรื่องฝุ่นละออง เสียง และรถบรรทุกที่ขนส่งหินออกจากโรงโม่ อันเนื่องมาจากผู้ประกอบการไม่ได้ดำเนินการตามมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม จนเกิดผลกระทบกับชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้วยการหาคนกลางมาช่วยเจรจาไกล่เกลี่ยประนีประนอม ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหาค คือการจัดตั้งคณะกรรมการรับเรื่องร้องเรียนความเดือดร้อนจากชาวบ้านเพื่อดำเนินการแก้ไข นอกจากนี้ ผู้ประกอบการต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้เหมืองแร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อสื่อสารให้ชาวบ้านทราบถึงการดำเนินการต่าง ๆ ของเหมืองแร่ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่จะเสนอแนวทางลดความขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมไม่หินกับชุมชน ด้วยพบว่า แม้โรงโม่หินจะสื่อสารสร้างภาพลักษณ์ต่าง ๆ ออกมา ด้วยช่องทางสื่อสารต่าง ๆ แต่หากชุมชนยังพบข้อเท็จจริงว่าไม่ตรงกับที่สื่อสารออกมา ความขัดแย้งก็ไม่สามารถจะยุติได้ ผู้วิจัย จึงนำแนวทางการสื่อสารที่เกิดจากการที่ชุมชนมีส่วนในการจัดการแบบธรรมาภิบาลระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมไม่หินที่ชุมชนมีส่วนร่วมและสื่อสารออกมาให้ชุมชนอื่น ๆ ได้รับรู้เป็นแนวทางดำเนินการวิจัย เพื่อสรุปรูปแบบวิธีการสื่อสาร โดยกำหนดงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในประเด็นที่โรงงานอุตสาหกรรมโรงโม่หินดำเนินการแบบหลักธรรมาภิบาลในกิจการโรงโม่หิน จากนั้นสื่อสารออกมาสู่ชุมชนในวงกว้าง มีวิธีดำเนินการอย่างไร

ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายที่มาร่วมสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 14 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน เพื่อให้โอกาสทุกคนได้แสดงความคิดเห็น (Lincoln & Guba, 1985) โดยก่อนที่จะสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมถึงหลักการทำงานที่นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ว่ามีอะไรบ้าง จากนั้นนำประเด็นที่ได้ในแต่ละหลักธรรมาภิบาล นำมาให้กลุ่มเป้าหมายร่วมแสดงความคิดเห็นในรายละเอียดว่า มีการดำเนินการอย่างไร และนำผลทั้ง 2 กลุ่ม มารวมกันทำการวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อทำการสื่อสารให้สังคม ชุมชนได้รับรู้ต่อไป

ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมาย 14 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารภาคอุตสาหกรรมไม่หิน ผู้บริหารภาคราชการที่รับผิดชอบอุตสาหกรรมไม่หิน ผู้บริหารท้องถิ่นที่เป็นนักการเมือง ผู้บริหารราชการท้องถิ่นที่เป็นข้าราชการ

ผลการวิจัย

การสื่อสาร เพื่อลดความขัดแย้งในสังคมอุตสาหกรรมกับชุมชน โดยการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล จากนั้นสื่อสารออกสู่ชุมชน ดำเนินการดังนี้

1. หลักธรรมาภิบาล ประเด็นด้านหลักนิติธรรม มีประเด็นที่นำไปสนทนา เพื่อขอความเห็น ดังนี้

1.1 ตามปฏิบัติตามผังโครงสร้างการทำเหมืองหิน เจื่อนในการอนุญาต

1.2 มาตรการป้องกัน และแนวทางแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย EIA

1.3 การเปิดเผยข้อมูลสถานประกอบการให้ชุมชนทราบตามข้อกำหนดยี่ห้อหลักความยุติธรรมและสิทธิต่อผู้ปฏิบัติงาน

ตารางที่ 1 ผลการสนทนากลุ่มตาม 4 หัวข้อ ตามประเด็นด้านหลักธรรมาภิบาล
2 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน รวมข้อมูลเป็น 14 คน ในประเด็นหลักนิติธรรม

รายการรายละเอียดที่ได้จากการ สนทนากลุ่ม	จำนวน ความเห็น	คิดเป็น ร้อยละ	ลำดับความสำคัญจากมากไป น้อยที่จะทำการสื่อสารให้ชุมชน ได้รับรู้เพื่อลดความขัดแย้ง
1. ควรปฏิบัติตามขั้นตอนกฎหมาย ด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม (EIA) โดยสื่อสารให้ชุมชนรับทราบว่าการจัดทำ หน่วยงานใดมาเป็นผู้ดำเนินการ	9 คน	64.29	1

รายการรายละเอียดที่ได้จากการ สนทนากลุ่ม	จำนวน ความเห็น	คิดเป็น ร้อยละ	ลำดับความสำคัญจากมากไป น้อยที่จะทำการสื่อสารให้ชุมชน ได้รับรู้เพื่อลดความขัดแย้ง
2. ทำการปิดประกาศการขอสัมประทาน บัตรอย่างเปิดเผยเพื่อสื่อสารให้ชุมชน รับทราบทุกครั้งเมื่อขอสัมประทานบัตร ที่ว่าการอำเภอ อบต. ที่ทำการ ผู้ใหญ่บ้าน ไม่น้อยกว่า 30 วัน	9 คน	64.29	1
3. ต่อเนื่องจากข้อ 2 ครวทำประชา วิจารณ์โดยสื่อสารชักชวนชุมชนให้ร่วม ฟังและขอความเห็นชอบ หากเกิดความ ขัดแย้งจึงสื่อสารเพื่อขอทำประชาคมติจาก ประชาชนในพื้นที่เป็นลำดับ ๆ ไป	6 คน	42.86	3
4. จัดทำ ISO 14001 อย่างเคร่งครัด ด้วยเป็นมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม จากนั้นดำเนินการสื่อสารให้ชุมชนได้ เข้าใจถึง ISO 14001 คืออะไร ทำอะไร	3 คน	21.43	4
5. สื่อสารให้ชุมชนเข้าใจถึงการแจ้ง โรงโม่หินหากพบฝุ่นละอองที่รถชนหินวิ่ง ตามเส้นทางเพื่อทำการพ่นน้ำระหว่าง การวิ่งรถ และที่รถบรรทุกหินมีและ ตรวจสอบสภาพอากาศ	3 คน	21.43	4

2. หลักธรรมาภิบาล ประเด็นด้านหลักคุณธรรม มีประเด็นที่นำไป
สนทนาขอความคิดเห็นได้แก่

2.1 การรณรงค์ให้พนักงานปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน
มีระเบียบวินัย สุจริต เป็นตัวอย่างชุมชน

2.2 สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานพัฒนาตนเอง

ตารางที่ 2 ผลการสนทนากลุ่มตาม 2 หัวข้อ ตามประเด็นหลักคุณธรรม จำนวน
2 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน รวมข้อมูล 14 คน

รายการรายละเอียดที่ได้จากการสนทนากลุ่ม	จำนวน ความเห็น (คน)	คิดเป็น ร้อยละ	ลำดับความสำคัญที่ จะทำให้การสื่อสารให้ ชุมชนได้รับรู้เพื่อลด ความขัดแย้ง
1. ผู้บริหารเจ้าของกิจการอุตสาหกรรมโม้หิน ทำ การสื่อสารภายในกับพนักงานให้ยึดมั่นใน จิตสำนึก ที่มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ และมีการ ดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น การชั่ง น้ำหนักหิน การมีจิตช่วยเหลือชุมชน จากนั้นทำ การสื่อสารให้ชุมชนรับทราบว่าพนักงานโรงโม้ หินเป็นผู้มีวินัย ซื่อสัตย์	9 คน	64.29	1
2. ดำเนินการให้พนักงานอุตสาหกรรมโม้หินยึด หลักความเสียสละเพื่อสังคม สภาแวดล้อม มี ความจริงใจ ขยันอดทน จากนั้นสื่อสารโดยการ ลงมือปฏิบัติดำเนินการ CSR ต่อชุมชนให้เห็น ซึ่ง จัดว่าเป็นการสื่อสารให้คุณธรรมที่ต้งาม	8 คน	57.14	2
3. ดำเนินการให้ค่าแรงที่เป็นธรรม ไม่กดขี่แรงงาน แรงงานหรือพนักงานจะสื่อสาร ออกสู่ชุมชนในภาพลักษณ์ของโรงโม้หินที่ในภาพ ดี มีส่วนทำให้ชุมชนมองโรงโม้หินในภาพที่ชื่นชม	6 คน	42.86	3

3. หลักธรรมาภิบาล ประเด็นด้านหลักความโปร่งใส มีประเด็นที่นำไป
สนทนา

- 3.1 การเปิดเผยข้อมูลด้านอากาศ น้ำ เสียง ความสันเสีเหือนต่อชุมชน
- 3.2 ความโปร่งใสของกระบวนการทำงานในองค์กร
- 3.3 การเปิดเผยข้อมูลสถานประกอบการ

ตารางที่ 3 ผลการสนทนากลุ่มตาม 3 ข้อ ตามประเด็นหลักความโปร่งใส 2 กลุ่ม
กลุ่มละ 7 คน รวมข้อมูล 14 คน

รายการรายละเอียดที่ได้จากการสนทนา กลุ่ม	จำนวน ความเห็น (คน)	คิดเป็น ร้อยละ	ลำดับความสำคัญที่จะทำ การสื่อสารให้ชุมชนได้รับ รู้เพื่อลดความขัดแย้ง
1. ผู้ประกอบการควรสื่อสารโดยการเปิดเผย ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการ วิธีผลิตหิน ใน มาตรการต่าง ๆ ที่นำมาควบคุม เช่น เสี่ยง ฝุ่น และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาเป็น กรรมการภาคประชาชน เพื่อนำข้อมูลที่ ถูกต้องไปสื่อสารต่อให้ชุมชนได้รับทราบ	5	35.71	1
2. ติดประกาศเผยแพร่ข้อมูลระดับเสียงและ แรงสั่นสะเทือน โดยทำการระเบิดหินวันละ 1 ครั้ง ตามช่วงเวลาที่กำหนด	4	28.57	2
3. เปิดเผย สื่อสารข้อมูลเรื่องคุณภาพน้ำ โดยวิธีทำน้ำไหลเป็นชั้นบันไดเพื่อลดแรงน้ำ และเพื่อให้เกิดการตกตะกอน ไม่ปล่อย ตะกอนสู่คลองสาธารณะหรือแหล่งน้ำ สาธารณะ	4	28.57	2
4. ให้สื่อมวลชน ตัวแทนประชาชน ตัวแทนวิชาชีพ มีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการปฏิบัติงาน	4	28.57	2

4. หลักธรรมาภิบาล ประเด็นหลักการมีส่วนร่วม มีประเด็นสนทนา

4.1 การเปิดรับฟังความเห็นของสมาชิกในองค์กรและประชาชน

4.2 การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการติดตาม

ตรวจสอบ แสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา

4.3 กระบวนการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4 ผลการสนทนากลุ่มตาม 3 ข้อ ตามประเด็นหลักการมีส่วนร่วม

รายการรายละเอียดที่ได้จากการ สนทนากลุ่ม	จำนวน ความเห็น (คน)	คิดเป็น ร้อยละ	ลำดับความสำคัญจากมากไป น้อยที่จะทำการสื่อสารให้ชุมชน ได้รับรู้เพื่อลดความขัดแย้ง
1. ผู้ประกอบการโรงโม่หินเปิดเวที สาธารณะรับฟังความคิดเห็นในด้าน ต่าง ๆ โดยให้ชุมชนเข้ามาเสนอ พูดคุย ซึ่งข้อดีจะนำสิ่งดี ๆ ไปสื่อสาร แทนโรงโม่หิน	6	42.86	1
2. ทุกครั้งที่จะมีการดำเนินธุรกิจ หรือปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมของพื้นที่ ควรที่จะสื่อสารกับชุมชนในการทำ ประชาพิจารณ์	4	28.57	3
3. การวางแผนการแก้ปัญหาร่วมกัน ระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการ โรงโม่หิน	5	35.71	2

5. หลักธรรมาภิบาล ประเด็นหลักสำนักรับผิดชอบ มีประเด็นสนทนา

5.1 มาตรการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม เมื่อเกิดอุบัติเหตุ/
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

5.2 การแจ้งผลงานแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชน

5.3 นโยบายการรับพนักงานในท้องถิ่นมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ
องค์กร

ตารางที่ 5 ผลการสนทนากลุ่ม 3 ข้อ ตามประเด็นหลักสำนักรับผิดชอบ

รายการรายละเอียดที่ได้จากการ สนทนากลุ่ม	จำนวน ความเห็น (คน)	คิดเป็น ร้อยละ	ลำดับความสำคัญจากมากไป น้อยที่จะทำการสื่อสารให้ชุมชน ได้รับรู้เพื่อลดความขัดแย้ง
1. กำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติในการ รับผิดชอบสังคม ไว้ว่าหากเกิดอะไร จะเยียวยาอย่างไร ต่อผู้ได้รับผลจาก อุตสาหกรรมโรงโม่หิน	6	42.86	1

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รายการรายละเอียดที่ได้จากการ สนทนากลุ่ม	จำนวน ความเห็น น (คน)	คิดเป็น ร้อยละ	ลำดับความสำคัญจากมาก ไปน้อยที่จะทำการสื่อสารให้ ชุมชนได้รับรู้เพื่อลดความ ขัดแย้ง
2. กำหนดการดำเนินจิตสำนึก สาธารณะ ในการนำพนักงานดำเนิน กิจกรรมช่วยเหลือชุมชนในวันสำคัญ ต่าง ๆ (แยกประเด็นออกจากข้อที่ 3)	6	42.86	1
3. กำหนดกิจกรรม CSR ที่บุคลากร ทุกส่วนในโรงงานเข้าร่วมทำกิจกรรม เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ ประชาชนได้รับรู้และร่วมมือกัน	5	35.71	3

6. หลักธรรมาภิบาลประเด็นหลักความคุ้มค่า มีประเด็นสนทนา

6.1 การรายงานการใช้ทรัพยากรการผลิตให้คุ้ม เพื่อให้เกิด
ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

6.2 การสำนึกถึงการรักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน

6.3 การประยุกต์ใช้หลัก 3R

ตารางที่ 6 ผลการสนทนากลุ่ม 3 ข้อ ตามประเด็นหลักความคุ้มค่า

รายการรายละเอียดที่ได้จากการ สนทนากลุ่ม	จำนวน ความเห็น (คน)	คิดเป็น ร้อยละ	ลำดับความสำคัญจากมากไป น้อยที่จะทำการสื่อสารให้ชุมชน ได้รับรู้เพื่อลดความขัดแย้ง
1. เมื่อมีการระเบิดหินออกไป ผู้ประกอบการควรมีการปลูกป่า ทดแทน เรียกว่าใช้ประโยชน์จากพื้นที่ คุ้มค่า หรือบางแห่งอาจเป็นที่เก็บน้ำ และอนุญาตให้ชุมชนได้เข้ามาใช้น้ำได้ ชุมชนก็จะนำสาระดี ๆ ไปช่วยสื่อสาร ต่อไป	6	42.86	2
2. ดำเนินการโดยใช้หลัก 3R ในเรื่อง ของหินคือ Reduce ลดการใช้ Reuse นำกลับมาใช้ซ้ำ Recycle นำกลับมาใช้ใหม่	7	50	1
3. หลังจากทำเหมืองหินเสร็จ คือ ไม่มีทำในบริเวณนั้นแล้ว อาจทำเป็น สถานที่พักผ่อนของชุมชนนั้น ๆ	5	35.71	3

สรุปผล

ในประเด็นวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีการลดความขัดแย้งระหว่าง
โรงงานอุตสาหกรรมโรงโม่หินกับชุมชน ด้วยการสื่อสารที่เกิดจากการปฏิบัติจริง
ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงโม่หินสู่ชุมชน พบว่า การปฏิบัติด้านธรรมาภิบาล
แล้วนำไปเป็นเนื้อหาในการสื่อสารให้แก่ชุมชนได้รับรู้ หรือชักชวนชุมชนเข้ามา
เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการธรรมาภิบาลและอาศัยคน ๆ นั้นไปสื่อสารให้แก่
ผู้อื่นในชุมชนได้รับรู้ต่อไป มีวิธีการปฏิบัติด้านธรรมาภิบาลดังนี้

1. ธรรมชาติในประเด็นหลักนิติธรรม ที่ควรปฏิบัติเป็นอันดับแรก ควรปฏิบัติตามขั้นตอนกฎหมายด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม (EIA) โดยสื่อสารกับชุมชนว่าจัดทำโดยหน่วยงานใด อีกทั้งมีการปิดประกาศการขอสัมประทานบัตรอย่างเปิดเผย ให้เป็นที่รับรู้ของชุมชน

2. ธรรมชาติในประเด็นหลักคุณธรรม ที่ควรปฏิบัติเป็นอันดับแรก โดยปฏิบัติให้ประชาชนในชุมชนได้พบเห็นการปฏิบัติจริง และข่าวที่สื่อสารออกไป คือ ผู้ประกอบกิจการโรงโม่หินทำการสื่อสารให้พนักงานยึดมั่นในจิตสำนึก มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ และดำเนินอะไรก็ตามกับชุมชน ควรดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม ชุมชนจักช่วยสื่อสารให้สมาชิกของชุมชนได้รับรู้ต่อไป

3. ธรรมชาติในประเด็นหลักความโปร่งใส ที่ควรปฏิบัติเป็นอันดับแรกโดยปฏิบัติให้ประชาชนในชุมชนได้พบเห็นการปฏิบัติ คือ ผู้ประกอบการควรสื่อสารโดยการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการ กรรมวิธีผลิตหินในมาตรการต่าง ๆ ที่นำมาควบคุม เช่น เสียง ฝุ่น และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมเป็นกรรมการภาคประชาชน เพื่อนำข้อมูลที่ถูกต้องช่วยสื่อสารต่อไป

4. ธรรมชาติในประเด็นหลักการมีส่วนร่วม ที่ควรปฏิบัติเป็นอันดับแรก ผู้ประกอบการโรงโม่หินเปิดเวทีให้สาธารณะรับฟังความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ โดยให้คนในชุมชนเข้ามาพูดคุย ซึ่งจะได้นำข้อดี ๆ ไปสื่อสารในชุมชนต่อไป

5. ธรรมชาติในประเด็นหลักสำนึกรับผิดชอบ ที่ควรปฏิบัติเป็นประเด็นแรก ได้แก่ การกำหนดแนวทางปฏิบัติในการรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อให้เกิดการเยียวยาได้ทันที่ หากชุมชนได้รับผลกระทบจากโรงโม่หินและควรที่จะนำพนักงานทำจิตอาสาพัฒนาชุมชนในวันสำคัญต่าง ๆ ทำให้ชุมชนได้พบเห็นเป็นการสื่อสารที่ดีอีกวิธีการหนึ่ง

6. ธรรมาภิบาลในประเด็นหลักความคุ้มค่า ที่ควรปฏิบัติเป็นอันดับแรก ได้แก่ การนำหลัก 3R คือ Reduce Reuse และ Recycle และสื่อสารให้ประชาชนในชุมชนได้รับทราบ

อภิปรายผล

ในการสื่อสารที่ผู้ประกอบการโรงโม่หินควรดำเนินการต่อชุมชน ในลักษณะการลงมือปฏิบัติหลักธรรมาภิบาล แล้วนำสิ่งที่ทำสื่อสารออกไป มีใช้สื่อสารแต่คำพูด หัวเรื่อง สอดคล้องกับหลักของการรับรู้การสื่อสารที่สรุปไว้ว่า เมื่อผู้ส่งสาร ส่งสารออกไป จะผ่านตัวกลางต่าง ๆ เช่น สื่อต่าง ๆ ผู้รับข่าวสารจะเชื่อหรือไม่ จะดำเนินการวิเคราะห์และตัดสินใจ (Diloktanasatid, 2013)

ดังนั้นในปัจจุบัน หากมีแต่การสื่อสารที่มีแต่ข่าวแต่ไม่สามารถจับต้องได้ ก็จะไม่เกิดความเชื่อถือ ผู้รับสารคือคนในชุมชน จะปฏิเสธการรับข่าวสาร เมื่อนั้นความไม่เข้าใจกันและความขัดแย้งจะเกิดขึ้นในสังคมชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า การดำเนินการกิจกรรมในชุมชนจะมีผู้หนึ่งได้ประโยชน์ ผู้หนึ่งเสียประโยชน์ หากเกิดความไม่เข้าใจกันจะเกิดความขัดแย้งขึ้น (Khunthongpetch, 2019)

จะพบว่าหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ผลการวิจัยที่พบว่าทั้ง 6 หลักธรรมาภิบาล ที่ควรทำเป็นอันดับแรก ล้วนเกี่ยวกับประชาชนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทุกหลักธรรมาภิบาล และคาดหวังว่าประชาชนในชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะนำสาระดี ๆ ที่เกิดจากธรรมาภิบาลนั้นไปสื่อสารสู่ชุมชนของตนเองต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้สื่อสารได้ดีเพื่อสร้างความเข้าใจก็คือคนในองค์กรนั้น ๆ ได้มาเห็นแล้วกลับไปสื่อสารกับกลุ่มชุมชนของตนเอง (Jittasevi, 2014)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ราชการที่กำกับดูแลอุตสาหกรรมโรงโม่หิน ควรดำเนินการออกนโยบายให้ผู้ประกอบการโรงโม่หินได้นำหลักธรรมาภิบาลไปดำเนินการ อย่างน้อยที่สุดเริ่มจากข้อที่ 1 ของทุกธรรมาภิบาลที่ระบุไว้ในข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ ทั้งนี้ จุดแห่งความสำเร็จคือนำประชาชนในชุมชนเข้ามาร่วมกับกิจกรรมธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลักธรรมาภิบาล เพื่อที่ประชาชนในชุมชนนั้นจะช่วยสื่อสารเนื้อหาสาระของการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมของหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลัก ของโรงงานโม่หิน ไปช่วยสื่อสารกับชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ ช่วยกระบวนการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ลดความขัดแย้งระหว่างโรงงานโม่หินและชุมชนได้

ผู้ประกอบการโรงงานโม่หิน สามารถนำหลักการ สื่อสารกับชุมชนไปใช้ได้ทุกโรงงาน โดยเน้นที่สาระปฏิบัติจริงตามหลักธรรมาภิบาล เป็นข่าวหรือเนื้อหาสำคัญที่ทำการสื่อสารหรือส่งข่าวออกไปสู่ผู้รับคือประชาชนในชุมชน

ผู้ประกอบการธุรกิจอื่น ๆ สามารถนำหลักการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับชุมชน ลดความขัดแย้ง โดยสร้างเนื้อหาสาระของการปฏิบัติจริงในหลักธรรมาภิบาล และสื่อสารออกไป อีกทั้งอาศัยประชาชนในชุมชนนั้นเป็นส่วนร่วมในหลักธรรมาภิบาลและเป็นผู้สื่อสารส่งข่าวที่ดี

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

วิจัยติดตามหาโรงงานอุตสาหกรรมโม่หินที่ใช้หลักธรรมาภิบาลโดยประชาชนมีส่วนร่วม และมีประชาชนในชุมชนเป็นผู้ช่วยสื่อสารสาระสำคัญขององค์กร ว่ามีการลดความขัดแย้งระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมโม่หินและชุมชนได้ในประมาณเท่าใด หรือระดับใด

เอกสารอ้างอิง

- Berlo, D. K. (1960). *The process of communication*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Chompunth, C. (2012). A review of public participation concept in “The public participation handbook: Making better decisions through citizen involvement” in Thai. *Journal of Environmental Management*, 8(1), 123-141.
- Denhardt, J. V., & Denhardt, R. B. (2003). *The new public service: Serving, not steer*. New York: M.E. Sharpe.
- Diloktanasatid, B. (2013). *The conflict over Mining Business: The case study of Kho Sam Ngam Industrial Rock Deposits, Ratchaburi Province*. Master of Science (Environmental Management), Graduate School of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration.
- Jittasevi. K. (2014). *World governance: principles, organizations and processes of global governance*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Katherine, M. (2007). *Conflict Management and “Apologizing”*. (Wanchai Wattanasap, Banpot Tontheerawong and Supanut Permpoonwiwat, Translation). Bangkok: King Prajadhipok's Institute.

- Khunthongpetch, N. (2019). *Conflict resolution of rock mining industries' owner with local communities: comparative studies of rock mining at Khao Khuha, Rattaphum district, Songkhla province and rock mining at Khao Run, Khuan Khanun district, Phatthalung*. Thesis of Master of Arts in Conflict and Peace Studies, Graduate School of Prince of Songkla University.
- King Prajadhipok's Institute. (2019). *Principles of good governance*. Retrieved from <https://www.goodgovernance.kpi.ac.th/th/blog>
- Lincoln, Y., & Guba, E. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Ministry of Industry. (2016). *Performance according to government policy and strategy of the ministry of industry, fiscal year 2016*. Retrieved from https://www.industry.go.th/web-upload/1xff0d34e409a13ef56eea54c52a291126/m_magazin_e/12668/375/file_download/ff2fb839a8919284a7e5f59ae5dbaa93.pdf
- Nissaisuk, N. (2013). *the impact of industrial development eastern seaboard raying, a case study: district Mabyangporn Pluakdaeng Rayong*. Independent Study of Master of Public Administration, Department of Public and Private Management, College of Public Administration, Burapha University.

- Onrak, S. (2011). *People's movement against the renewal of the Khao Khuha quarry card concession*. Independent Study of Master of Public Administration, Department of Local Administration, College of Local Administration, Khon Kaen University.
- Pichitthanarat, N. (2561). the participation to environmental conservation of semi-agricultural industries area in Tambon Nongchumpolneau, Khaoyoi District, Phetchaburi. *Economics Journal on Burapha Politics*, 9(1), 21-35.
- Saleephon. R. (2012). *History of the Thai economy since 1932*. Retrieved from http://www.lampangvc.ac.th/lvcasean/ims/page_pdf/12.pdf
- Singsri, A. (2017). *Conflict from a mega industrial development Project: A case study of Rayong industrial estate park project (BANKHAI)*. Master of Science Thesis, Department of Environmental Management, Faculty of Environmental Development Administration, National Institute of Development Administration.
- Tesapurana, T., & Charoenporn. C. (2021). Participation of community to corporate social responsibility of small industry. *Journal of MCU Peace Studies*, 9(5), 2,039-2,050.

